

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ

ΤΗΣ ΕΥΓΕΝΕΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΔΕΩΝΙΔΟΥ Χ. ΖΩΗ

ΕΤΟΣ Β΄.

15 ΙΟΥΛΙΟΥ

ΑΡΙΘ. 46

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νικ. Μινώτου δικηγόρου· Περί τῶν ἐν Ζακύνθῳ πε-
τρελαιοφόρων πηγῶν καὶ περὶ πετρελαίων ἐν γένει.
(μελέτη).—Γωγ. Ἐπιστολὴ ἀνοικτὴ πρὸς τὸν κ. Γρηγ.
Ξανόπουλον.—Διον. Ναρχ. Καιροφύλακος· Μαρίνος
Φαλιέρος, (συνέχεια).—Α. Χ. Ζώη· Αἱ ἐν Ζακύνθῳ
Συντεχνίσι. (συνέχ.).—Σούτσου Πρὸς τὸν Θεόν (ποι-
ήσις).—Φιλ. Δ. Μωρέττη· Ἡ ἀπιστή (ποίησις).—Ἐ-
ξετάσεις Γυμνασίου καὶ Ἑλλην. Σχολείου.—(Διόρ-
θωσις ἡμαρτημένων).—Εἰδήσεις.

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ο «ΦΩΣΚΟΛΟΣ»

Σ. Ν. Καψοκεφάλου

1894.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΛΕΞ. 41 46 53

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΒΑΝΔΟΤΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

NOV 19 1964

УОІХІРТАД . П НІОАЛУЗ

ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ

ΔΕΚΑΗΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΤΟΣ Β'.

13 ΙΟΥΛΙΟΥ 1894

ΦΥΛΑ. ΜΓ.'

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ.

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΦΟΡΩΝ ΠΗΓΩΝ

ΚΑΙ

ΠΕΡΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΑΘΩΝ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Τὴν 3ην Ἰουλίου 1894.

Α.

Ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς πρὸ 2400 ἐτῶν τὴν ἡμετέραν Νῆσον, ἀφηγεῖται ἐν τῷ Βιβλίῳ Δ § 195 τῶν Μουσῶν αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶδεν ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαυ ἀναγερομένην.—ὅτι αἱ λίμναι αὐτόθι ἦσαν πολλαὶ (εἰσὶ καὶ πλεῖρες αἱ λίμναι), ἡ μεγαλτέρα τῶν ὁποίων εἶχε περίμετρον ἑβδομήκοντα πέντε ποδῶν καὶ βάθος ὀργυιῶν δύο—καὶ ὅτι τὸ περισεύον τῆς πίσσης ταύτης ἐκχέετο εἰς τὴν θάλασσαν ἀπέχουσαν τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς μεζονος λίμνης. Σήμερον αἱ μὲν λίμναι τοῦ Ἡροδότου κείμεναι εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς ἣν σήμερον ἡ ὁπὴ ἐξ ἧς ἀναβλύζει ἡ πίσσα, εἰς Κερὶ τοῦ Δήμιον Ναφθίων μετεσχηματίσθησαν εἰς μικρὰν ἐλώδη πεδιάδα, ἥτις κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκ τῶν βροχίμων ὑδάτων μετατρέπεται εἰς ἑλὸς τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα ρέουσιν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ δύο τεχνιτῶν διαρύγων—ἡ δὲ ἀπόστασις τῆς ὁπῆς ἐξ ἧς ἀναβλύζει ἡ πίσσα ἀπὸ τῆς θαλάσσης δὲν εἶναι πλέον τέσσαρα στάδια, ὥς λέγει ὁ Ἡρόδοτος, ἰσοδυναμοῦντα μὲ ἐξακόσια μέτρα, ἀλλὰ μόνον ἑκατὸν ὀγδοήκοντα μέτρα.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου, ἡ πίσσα συνελέγετο ὑπὸ τῶν Ζακυνθίων καὶ εἰς ἀμφορεῖς ἐτίθετο (εἰς ἀμφορέας καταχέουσιν), οὐδὲν ὅμως ὁ ἱστορικὸς προσθέτει περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ζακυνθίων γενομένης χρήσεως τῆς συλλεγομένης καὶ εἰς ἀμφορεῖς τιθεμένης πίσσης.

Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Σαῖν-Σωβαίρου καὶ ἑτέρων ἐπισκεφθέντων τὰ μέρη ταῦτα γεωλόγων, ὅλος ὁ περίεχός χωρὸς θαλάσσιος ἀπέτελει ἀνέκαθεν μεγάλην λίμνην περιοριζομένην καὶ περιστοιχιζομένην ἐκ τῶν πέριξ βουνῶν, ἥτις μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον κατεχώθη ἐκ τῶν ἐπιχώσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, ὥς ὑπεστὶ ἀληθοδιαδόχως, κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ. Ἀποδει-

ξις δὲ ἔστω ἡ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡροδότου μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τετρακοσίων εἴκοσι μέτρων διαφορά τῆς ἀποστάσεως τῆς πισσασφαλτώδους πηγῆς ἐκ τῆς θαλάσσης.

Ἀλλὰ ὑπὸ τὴν προαιωνίως αὐτομάτως ἀναβλύζουσαν, κατὰ τὸν Σαῖν-Σωβαίρον, περισσότερον μὲν τὸ καλοκαίρι ὀλιγώτερον δὲ τὸν χειμῶνα ταύτην πηγὴν τῆς πίσσης ὑποκρύπτεται ἄραγε πηγὴ πετρελαίου, ποταμὸς πετρελαίου—πηγὴ τοῦ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀνευρεθέντος ὑπογείου θησαυροῦ;—Αἱ γενομένη ἀναλύσεις τῆς ἐξαγομένης πίσσης ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ πίσσῃ περιέχεται καὶ δόσις τις πετρελαίου, ἀλλ' ἡ δόσις αὕτη δὲν εἶναι μὲν ἀνάλογος πρὸς τὰς δαπάνας τῆς ἐξαγωγῆς καὶ τῆς καθαρίσεως, ἀλλὰ δύνανται νὰ χρησιμεύσῃ ὥς εὐλογος καὶ πιθανὴ εἰκασία, ὅτι εἰς τὰ βαθύτερα γεωλογικὰ στρώματα θὰ ἦδύνατο νὰ ὑπάρχῃ ὁ προεικαζόμενος ποταμὸς, ἀναμένων τὸ δημιουργὸν γεννηθῆτω διὰ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸ φῶς.

Ἐντοσούτῳ ἐγένετο μὲν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἡ ἐξαγωγή τῆς πίσσης, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο εἰσέτι σπουδαία καὶ ἐμβριθὲς ἀπόπειρα καὶ δοκιμασία πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ἐν Κερὶ πηγῶν τοῦ πετρελαίου, τοῦ ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς ἴσως ἐναποταμιευμένου τόσοῦ θησαυροῦ, δυναμένου νὰ εὐτυχήσῃ καὶ πλουτίσῃ τὸν τόπον. Τὴν ἀναδίφησιν καὶ ἀνεύρεσιν τῶν εἰς Κερὶ πηγῶν τοῦ πετρελαίου δὲν δύνανται νὰ ἐπιχειρήσωσιν οὔτε ἰδιῶται οὔτε ἡ Κυβέρνησις. Τοιαῦτα ἔργα δύνανται ἐπιτυχῶς νὰ ἐπιχειρήσωσι μόνον ἐταιρίαι καὶ ἐταιρίαι σπουδαῖαι καὶ ἀληθινὰ καὶ οὐχὶ ψευδοεταιρίαι καὶ πικρολογεταῖαι (sc. ὡς ἀνέγνωσε ποτὶ ἀμερικανὸς τις περὶ νηπῆς) οἷαι ἦσαν αἱ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐπιχειρησάσαι πρὸς τὸ θεαθῆναι τὸν ἀνεύρετον ἀμετάλητον εἰς

ΤΑΚΟΒΑΤΕΙΟΣ
ΤΟΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΙΓΕΑΙΟΥ

Κερὶ πηγῶν τοῦ πετρελαίου, πράγματι δὲ πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν ταμείων καὶ τῶν ἀποθεματικῶν κεφαλαίων τῶν εὐπίστων. Ἀληθὲς καὶ σπουδαία ἐταιρία, ἔχουσα τὸ κερδοσκοπικὸν τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων πνεῦμα τοῦ αἰῶνος καὶ τὴν εἰς τοιαῦτα ἔργα ἀπαιτούμενην δημιουργικὴν πίστιν καὶ ἐπιμονὴν, ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ μέγα ἔργον καὶ νὰ εἰσδύσῃ τὰ μηχανήματά της εἰς τριπλάσιον, τετραπλάσιον, ἑξαπλάσιον εἰσέτι βάθος τῶν μέχρι τοῦδε γινομένων διατρύσεων. Εἶναι μάλιστα ἀπορίας ἄξιον πῶς ἡ ἡμετέρα Κυβέρνησις δὲν παρεχώρησε τὴν ἀδειαν τῆς ἐκμεταλλεύσεως, κατὰ τὸν ἰσχύοντα περὶ μεταλλείων νόμον, εἰς σπουδαῖον ἄγγλον μηχανικὸν ἐξ ἐκείνων, οἵτινες εἰργάσθησαν εἰς τὰς ἐν Βακοῦ τῆς Ρωσσίας γενομένας διατρύσεις καὶ ἐκμεταλλεύσεις τῶν πλησίον ἐκεῖ πετρελαιοφόρων πηγῶν αἰτήσαντα τὴν ἀδειαν ταύτην διὰ τοῦ ἐνταῦθα εἰδικοῦ πληρεξουσίου τοῦ κ. Φώστερ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀγγλικοῦ τηλεγραφεῖου—ἐπρωτίμω δὲ νὰ πέμψῃ ἐνταῦθα ἑλληνα μηχανικὸν, δαπανήσασα ἐπὶ ματαίῳ τρεῖς χιλιάδας δραχμῶν. Κατὰ τὸ λέγειν δὲ τοῦ ἐνεργήσαντος τὴν δοκιμαστικὴν ταύτην προκαταρκτικὴν ἐργασίαν εἰς Κερὶ, τὸ βάθος τοῦ φρέατος κατῆλθε μέχρις ἑκατὸν περίπου μέτρων καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦτο ἀνευρέθη μεγίστη ποσότης πισσασφάλτου περιεχομένης κατὰ τεσσαράκοντα τοῖς ἑκατὸν πετρελαίον, ὑπὸ δὲ τὴν πισσασφαλτικὴν ταύτην παρακαταθήκην ὑπῆρχε σκληρὸς γρανίτης. Ἀλλὰ τίς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ ἢ ν' ἀμφιβάλλῃ, ὅτι, ἐὰν ἡ διάτρυσις ἤθελε προχωρήσει κάτωθι τῆς γρανιτικῆς πλακῆς, ἥτις συνήθως ἀνωθι καὶ κάτωθι τῆς πετρελαιοῦς πηγῆς ἀπαντᾷται εἰς διακόσια, τριακόσια, ἢ καὶ πεντακόσια μέτρα (διότι τὰ εἰς Ἀμερικὴν φρέατα ἀνορυσσόμενα πρὸς ἐξαγωγὴν τοῦ πετρελαίου φθάνουσιν εἰς βάθος καὶ μέχρις ἑξακοσίων ἀκόμη μέτρων) δὲν θὰ ἀνευρίσκετο μέγιστος ποταμὸς πετρελαίου δυνάμενος νὰ εὐεργετήσῃ καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ κράτος ὁλόκληρον; Δυστυχῶς τὸ γινόμενον κυβερνητικὸν πείραμα ἀπέτυχε καὶ ἡ γινομένη ἐκ δεκατριῶν χιλιάδων δραχμῶν δαπάνη ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, διότι ἐντὸς τοῦ φρέατος ἐθραύσθη τὸ τῆς διατρύσεως ἔργαλειον, ὅπερ ἐνέφραξε τὴν ὁπὴν καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅπως ἐπαναλειφθῇ καὶ προχωρήσῃ ἡ δοκιμασία πρέπει ν' ἀνοιχθῇ νέον ἐξ ἀρχῆς φρέαρ.

Ἐντοσοῦτω ὁ κατὰ πᾶσαν εὐλογον πιθανότητα κεκρυμμένος ἐν Κερὶ θησαυρὸς μένει ἀνεκμετάλλευτος, ἐνῶ εἰς ἄλλας χώρας (καὶ πρὸ πάντων ἐν Ρωσσίᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη) ἡ τοῦ πετρελαίου ἐκμετάλλευσις ἀποτελεῖ μίαν τῶν κυριωτέρων πηγῶν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, μάλιστα μετὰ τὰ τελευταῖα πειράματα, καθ' ἃ τὸ πετρελαίον δύναται νὰ συναγωνίζηται ἐπιτυχῶς μὲ τοὺς γαιάνθρακας καὶ ν' ἀναπληρώσῃ τοὺς μίαν ἡμέραν ὅταν τὰ γαιανθρακικὰ στρώματα ἐξαντληθῶσιν.

Ἄλλως ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πετρελαιοφόρων πηγῶν εἰς Κερὶ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπιρροὴν τινα καὶ εἰς τοὺς σεισμοὺς, οἵτινες περιοδικῶς καταμαστιρίζουσι τὴν Ζακύνθον. Εἶναι δὲ ἀναντίρρητον, ὥς παρετηρήθη εἰς τοὺς κατὰ καιρὸν μεγάλους σεισμοὺς, οἵτινες συνεκλόνησαν τὴν νῆσον καὶ ἰδίως κατὰ τοὺς τελευταίους καταστρεπτικοὺς σεισμοὺς τοῦ 1893 ἔτους, ὅτι ἡ σεισμογόνος ἐστία ἔγκειται μετὰ τὴν Κερὶ πισσασφαλτῶδων πηγῶν καὶ τοῦ Μαραθονησίου, ὅτι βοᾷ, βροντᾷ, ὑπόγειοι μκθυμοὶ καὶ

κρότοι, ὥς νὰ παρήγοντο ἐκ συρομένων ἐπὶ λιθοστρώτων ἀλύσεων, πρὸ τῶν μεγάλων σεισμῶν, κατὰ τοὺς μεγάλους σεισμοὺς καὶ μετὰ τοὺς εἰς κεῖ περίξ τῶν πηγῶν τῆς πίσεως περισσότερον ἠκούοντο—ὅτι τὸ περίξ τῶν πηγῶν τούτων ἔδαφος εἶναι π. ἀγμάτι ὑπογενομενὸν (*ert réellement mi-pè*, ὥς λέγει ὁ *Saint Sauveur*) τρέμον καὶ σαλευόμενον—καὶ ὅτι, καθὰ δεδαιούσιν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, ὅταν γίνονται οἱ σεισμοὶ καὶ τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν, ἐν αἷς ἀναβλύζει ἡ πίσσα, γίνεται θερμότερον καὶ ἡ πίσσα ἀναβλύζει—ἢ ἀναφέρεται, διὰ τὰ μεταχειρισθῶ τὴν φράσιν τοῦ Ἡροδότου—ἀφθονότερα καὶ αἱ ἀνακύπτουσαι πομφόλυγες εἶναι ζωηρότεραι καὶ ταχύτεραι, ὥς παρατηρεῖ καὶ ὁ *Saint Sauveur*.

Ἐνταῦθα ὥς κάμωμεν καὶ μίαν παρέκδοσιν ἡ ὁποία δὲν εἶναι πάντῃ ἀσχετὸς πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα. Κατὰ τὰς μάλλον παραδεδομένας ἐπὶ σεισμῶν θεωρίας, οἱ σεισμοὶ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐξατμίσεως τῶν ὑδάτων. Τὰ ὕδατα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, εἰς βάθος σχετικῶς παραλλάσσον, ἀποταμιευόμενα ἐντὸς σπηλαίων ἐξατμίζονται, μεταβάλλονται εἰς ἀτμοὺς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐσωτερικῆς τῆς γῆς θερμότητος· ἐξατμιζόμενα δὲ μεγίστως στενοχωροῦνται ἐντὸς τῶν σπηλαίων ὥς εἰς λεβήτας ἀτμομηχανῶν. Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς στενοχωρίας καὶ τῆς ὑπερμέτρου πίσεως, οἱ ἀτμοὶ κατορθοῦσι νὰ διανοίγωσιν ἐξόδους, ὅπου εὐρίσκουσι τὸν σχηματισμὸν τοῦ ὑπὲρ τὰ σπήλαια ὄγκου τῆς γῆς προσφορότερον. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἐξοδος γίνῃ ἀποτόμως, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ πίσις τῶν ἀτμῶν εἴναι μεγίστη, αὕτη συνεπάγεται τοὺς μεγάλους καὶ καταστρεπτικοὺς σεισμοὺς—ἐὰν δὲ ἡ ἐξοδος τῶν ἀτμῶν γίνεται ἡσυχωτέρα, αὕτη συνεπάγεται τοὺς μικροτέρους καὶ ἥττον καταστρεπτικοὺς ἢ μὴ καταστρεπτικοὺς σεισμοὺς—ἐὰνδὲ πάλιν ἡ ἐξάτμισις γίνεται ἡσύχως καὶ βραδέως, αὕτη συνεπάγεται τοὺς μκθυμοὺς καὶ τὰς βοὰς ἀνευ σεισμοῦ. Ἀναπολήσατε εἰς τὴν μνήμην σας τὰς ἐξατμίσεις τῶν λεβήτων τῶν ἀτμοπλοίων, τοὺς κλονισμοὺς τοῦ καταστρώματος, τὰς βοὰς καὶ τὰς βροντὰς, τὰς ὁποίας ἠκούετε ὅταν ἐταξιδεύετε δι' ἀτμοπλοίου, συμπαραβάλετε ὅλα ταῦτα μὲ ὅσα ἡσθάνητε κατὰ τοὺς τελευταίους σεισμοὺς καὶ θέλετε μετ' ἐμοῦ συνομολογήσει, ὅτι ἡ γενομένη ἀνωτέρω παρομοίωσις δὲν εἶναι ἀνεπιτυχής.—Ἀλλὰ δὲν θὰ ἀφήσω, τὸ περὶ σεισμῶν θέμα χωρὶς νὰ προσθέσω ἀκόμη, ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σεισμῶν τῶν ὁποίων, ὥς προείπομεν ἡ σεισμογόνος ἐστία εἶναι πρὸς τὸ μέρος τῶν εἰς Κερὶ πηγῶν τῆς πίσεως εἶναι καὶ ἕτεροι σεισμοὶ προερχόμενοι ἐκ καταπτώσεων μεγάλων ὑποδρυχίων ὄγκων. Τοιούτους δὲ σεισμοὺς αἰσθανόμεθα ἐνίστε ἐν Ζακύνθῳ καὶ τινες τούτων ἡσθάνθημεν κατὰ τὴν τελευταίαν σεισμικὴν περίοδον, ἀλλ' οἱ σεισμοὶ οὗτοι ἔπονται μεγάλου κτύπου προερχομένου ἐκ βαρέως σώματος καταπίπτοντος ἐπὶ ἐτέρου ἐλαστικοῦ σώματος καὶ μετὰ τὸν κτύπον τοῦτον ἐπακολουθοῦσιν αἱ σεισμικαὶ δονήσεις ὁμαλαί, ἐλαφραὶ καὶ ὀριζόντιοι βαθμυδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐλαττούμεναι καὶ ἐκλείπουσαι ἀνευ κακῶν ἀποτελεσμάτων. Ἀλλὰ αἱ ἀνωτέρω καταπτώσεις εἶναι μὲν ἀποτέλεσμα τῶν ὑδάτων ἐπισκαπτόντων τὰς βάσεις τῶν καταπτόντων μεγίστων ὄγκων, ἀλλὰ πολλὰ καὶ αὐταὶ αἱ καταπτώσεις εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν σεισμῶν. Ἀλλως ἐν Ζακύνθῳ ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω

σεισμῶν προερχομένων ἐκ τῶν ἀνωτέρω αἰτιῶν, ἠσθάνθημεν πολλάκις σεισμοὺς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυροὺς καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπιδραβεῖς καὶ ἀδραβεῖς, ἐξ ἀντικτύπων ἐτέρων σεισμῶν συμβαινόντων εἰς ἐτέρας σεισμογόνους ἐστίας, εἰς ἐτέρας χώρας μᾶλλον ἢ ἥττον μακρυσμένας, τοιοῦτους δὲ σεισμοὺς ἀντελήφθημεν καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους ἐν Λοκροῖσι καταστρεπτικούς ἐκεῖ σεισμούς.

Ἐάν λοιπὸν ἡ Ζάκυνθος περιοδικῶς μαστίζεται καὶ περιοδικῶς καταστρέφεται ἐκ τῶν σεισμῶν τῆς πρώτης κατηγορίας, ἥτοι ἐκ τῶν σεισμῶν προερχομένων ἐκ τῆς ἐξατμίσσεως τῶν ὑδάτων—ἐάν ὡς φαίνεται ἡ βάσις τῆς ἐνεργοῦς αἰτίας τῶν σεισμῶν τούτων εἶναι παρὰ καὶ πέραν τῶν εἰς Κερὶ πηγῶν τῆς πίσεως—ἐάν τὰ ἀποτελέσματα τῶν σεισμῶν ἀνέφανησαν πάντοτε μᾶλλον καταστρεπτικά εἰς τὰ πέραν τοῦ χωρίου Κερὶ μέρη, εἰς τὴν πεδιάδα, εἰς τὰ χωρία τῆς πεδιάδος καὶ εἰς τὴν πόλιν, ἐγὼ εἰς τὰ δοκειοδυτικά μέρη τῆς νήσου καὶ εἰς τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου δυνάμει πρὸ πάντων οἱ σεισμοὶ μηδεμίαν βλάβην ἐπέφερον, δὲν θὰ εἶναι πιθανὸν ὅτι διανοιγομένων εἰς Κερὶ φρεάτων πρὸς ἐκμετάλλευσιν τοῦ ὑπογείου ποταμοῦ τοῦ πετρελαίου, οὐ μόνον θὰ ἀνευρεθῇ πιθανὸν ἢ πηγὴ τοῦ πετρελαίου, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἀναντιρρήτως ὁ τόπος θὰ ὠφεληθῇ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπίσης πιθανὸν ὅτι διὰ τῆς διανοίξεως τῶν φρεάτων εἰς ἱκανὸν βάθος ἢ ἐξατμίσσεως τῶν ὑποχθονίων ἀτμῶν, δι' ὧν ἐκεῖ εἰς Κερὶ προξενοῦνται οἱ σεισμοὶ θὰ γίνεται ὀραλωτέρα, τακτικώτερα καὶ οὐχὶ ἀπότομος καὶ διαία;—Δὲν εἶναι πιθανὸν τὰ ἀνοιχθισόμενα φρέατα νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τόσαι βαλβίδες ἐξατμιστικαὶ ὡς εἰς τὰς ἀτμομηχανάς, αἵτινες αὐτομάτως ἐκπέμπουσι τὸν περισσεύοντα ἀτμὸν πρὸς ἀποσόβησιν παντὸς κινδύνου;—Δὲν εἶναι πιθανὸν, ἀφοῦ μάλιστα ἐνταῦθα καὶ πάντες οἱ ἀρχαιότεροι περὶ τῶν σεισμῶν τῆς Ζακύνθου ἀσχοληθέντες παρεδέχθησαν, ὅτι τοιοῦτοτρόπως δύναται νὰ κατανικηθῇ ὁ τρομερὸς ἐκατόνχειρ Βριαρεὺς, ὁ φοβερὸς οὗτος ἐνοσυχθὼν θεός, ὅστις ταραττόμενός καταστρέφει τὰ σπύτια μας καὶ ἀπειλεῖ νὰ μᾶς καταθάψῃ ὑπὸ τὰ ἐρείπια αὐτῶν; Καὶ ἐάν τοιαύτη πιθανότης ἀναντιρρήτως ὑπάρχῃ, δὲν εἶναι λογικόν, λογικώτατον νὰ διενεργηθῇ ἢ ἀπόπειρα τῆς διανοίξεως τῶν φρεάτων πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν εἰς Κερὶ πετρελαιοφόρων πηγῶν, νὰ ἀποσοβηθῶσι καὶ οἱ σεισμοὶ οἱ τόσον καταστρεπτικῶς κατὰ περιόδους κατασπαράσσοντες τὸ ἔδαφος τῆς ἡμετέρας ὥραιας Νήσου;

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συνόψει περὶ τῶν εἰς Κερὶ πετρελαιοφόρων πηγῶν ἐνόμισα καλὸν ἐν ὀλίγοις νὰ ἐκθέσω. Ἐν δευτέρῳ δὲ κεφαλαίῳ θὰ ἀναφέρω περὶ πετρελαίου ἐν γένει καὶ ἰδίως περὶ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ πετρελαίων ὀλίγα τινὰ τὰ ὁποῖα ἀνεῦρον μεταξὺ τῶν διαφόρων σημειώσεών μου, ὅπως γίνῃ καταφανέστερον ὁποῖον πλοῦτον ἀφίνουμεν ἀνεκμετάλλευστον. Βεβαίως δὲν θὰ περιμένετε ν' ἀκούσετε αὐτοπροσώπους καὶ ἐπιτοπίους ἐκθέσεις καὶ ἐντυπώσεις ἀφοῦ οὔτε εἰς Ρωσσίαν, οὔτε εἰς Βακκοῦ μετέβην, ἀλλὰ θὰ προσπαθῶ νὰ συναρμολογήσω καὶ ὅσον οἶον τε τεχνικώτερον νὰ ἐκθέσω τὰ ὅσα ἐκ διαφόρων ἀναγνώσμάτων ἐσταχυολόγησα καὶ τὰ ἤκουσα ἐλπίζων, ὅτι οὔτε θὰ σᾶς καταράσων, εἴτε θὰ σᾶς διαφωτισώσω.

(ἔπεται συνέχεια)

ΝΙΚ. ΜΙΝΩΤΟΣ δικηγόρος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΝΟΙΚΤΗ

Πρὸς τὸν Κύριον

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΝ

Εἰς Ἀθήνας

«Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἰγερῇ τὸν πόθον τοῦ ἐκφράζειν πρὸς τοὺς ἄλλους τὰς σκέψεις του ἀδιαφορῶν περὶ τῆς ὑποδοχῆς τῶν. Καὶ ὁ πόθος οὗτος τὸν ὁποῖον πᾶς εὐκρινὴς θεωρεῖ καθήκον του νὰ θεραπεύῃ, εἶπε εἰς τὸν ἰσχυρότερον παραγόντων τῆς προόδου τοῦ μέλλοντος.

Γρηγ. Ξενόπουλος.

Κύριε Γρηγ. Ξενόπουλε!

Μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως ἔλαβον τὸ εἰς ἐμὲ διὰ τῆς διευθύνσεως τῶν «Μ ο υ ὶ ν» ἀποσταλὲν ἐπισκεπτήριόν σας. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν τιμὴν, ἀλλὰ σᾶς συλλυποῦμαι διὰ τὴν εὐθύειαν, πολλῶν δὲ μᾶλλον διὰ τὴν ἐλαφρότητα τῆς συλλήψεως ὅπως διὰ μιᾶς φράσεως ξενικῆς τὴν ὁποίαν σᾶς ἐδάνεισεν ἡ λεπτὴ γλῶσσα τοῦ Καρνῶ καὶ τοῦ Περιεῖ, ἀπαντήσετε εἰς μικρὰν διατριβὴν μου καταχωρηθεῖσαν εἰς τὸ 44.ον φυλλάδιον τοῦ ἀνὰ χεῖρας σας περιοδικοῦ. Ἦμποροῦσα ἐννοεῖτε καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς ἀπαντήσω διὰ τῆς ἰδίας μεθόδου δανειζόμενος φράσιν ὅχι ξένην, ἀλλὰ τὴν τοῦ φιλοσόφου λαοῦ «Τὸ π λ η γ ω μ ἔ ν ο τ' ἄ λ ο γ ο ὀ λ ἔ π ο ν τ α ς τ ῆ σ ἔ λ α τ ρ ἔ μ ε ι», ἀλλὰ σᾶς δεβαιῶ, κ. Ξενόπουλε, διὰ τοῦ εὐγενεστέρου καὶ λεπτοτέρου τρόπου, ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη τοῦ ἐν συντόμῳ καὶ περιεκτικῷ ἀπαντᾶν δὲν μ' ἀρέσει, διότι ταύτης χρῆσιν δύναται νὰ κάμνωσιν οἱ μεγάλοι, οἱ μεγαλοφρεῖς, τὰ προτερήματα τῶν ὁποίων δυστυχῶς δὲν ἔχω, ὅπως καὶ ὑμεῖς θὰ συναισθάνησθε ὅτι δὲν ἔχετε, διότι κάλλιστα θὰ γνωρίζητε τὰ «Γ ν ὦ θ ι σ α υ τ ὀ ν.» ἅπαξ ἐγὼ πολλῶ ὑμῶν ὑποδεέστερος καὶ χαμηλότερος τὸ γνωρίζω. Ἐν πράγμα ὅμως κατέχει τὴν ἀνθρωπίνην περιέργειάν μου. Ἐνὼ δηλαδὴ ἐγὼ δὲν κατονομάζω σᾶς ἐν τῇ διατριβῇ μου ἐκείνῃ, οὔτε σᾶς βεβαιῶ σᾶς ἐνθυμοῦμαι, διότι οὔτε δραματογράφος εἰσθε, οὔτε κωμικοὺς λογιγράφος, ἀλλ' ἀναφέρω μόνον ἀληθείας ἐπὶ πραγμάτων στηριζόμενας καὶ μακρὰν πάσης ἀμφισβητήσεως, πῶς ὑμεῖς καὶ ὑποποῖαν ιδιότητα, λαμβάνετε τοιαύτην τόλμην, ὥστε δι' ὑφους χαρακτηρίζοντος μὲν ὑμᾶς, οὐδόλως ὁμως ἀριόττοντος εἰς ἄνθρωπον γραμμάτων, νὰ φανῇτε τοσαύτῳ ὑπέρημαχος συνήγορος τῶν ἐν Ἀθήναις φιλολογούντων. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, κ. Ξενόπουλε, τοὺς ὁποίους ἐγὼ, ἔστω ἐνόουν ἐν τῇ διατριβῇ μου ἐκείνῃ, σᾶς ἐξουσιοδότησαν, σᾶς ἀνέθηκαν ὡς ὑπάλληλόν των τὴν ἐντολήν νὰ γράψετε οὕτω πρὸς ἡμᾶς, ἢ ὑμεῖς αὐτοπροαίρετως μοι ἐγράψατε ἀνεὺ ἄλλης ἐξουσιοδότησεως. Ἐν μὲν τὸ πρῶτον, τότε μὲ συνχωρεῖτε κακῶς ἐπαίσατε τὸ πρόσωπον τοῦ ὑψηλέτερου, δὲν δὲ τὸ δεύτερον, ἀπαύσατε τοῦ σκοποῦ. Ἐκεῖνος ὅστις εἰς τινα διασποπὸς φύσεως διατριβῇ, εἰσάγει τι τὰ ἀναγκαῖα ἢ καὶ τὸ ὑπερβολικόν, νομίζω ὅτι διὰ τοῦ τύπου δύναται ν' ἀ-

ναιρέση τὰ ἐν τῇ διατριβῇ ἐκείνῃ καὶ οὐχὶ κρυφά—
κρυφὰ μὲ μ π ι λ λ ι ε τ ἄ κ ι α τῶν ὁποίων ὁ προο-
ρισμὸς εἶνε ἄλλος. Ὅργανα, κ. Ξενόπουλε, εὐτυ-
χῶς ἔχετε πολλὰ καὶ καλὰ, δι' ἐνὸς τῶν τοιούτων
ὀργάνων ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀναιρέσητε, σεις ὁ τοσού-
τῳ εἰς τὸ γράφειν καὶ δημιουργεῖν ἐξησκημένος,
διότι τοιαύτη εἶναι ἡ ἐργασία σας νὰ γράφητε, ὅ-
πως ἐμοῦ ἡ ἐργασία εἶνε νὰ σᾶς διαβάσω, διὰ νὰ
φωτισθῶ καὶ διὰ τοῦτο ἐξοδεύω καὶ σᾶς ἀγοράζω
καὶ σᾶς μελετῶ. Ἰσως κατὰ τὴν συνήθειάν σας θὰ
γελάσητε, προφασίζόμενος ὅτι σεις οἱ μεγάλοι συγ-
γραφεῖς τῶν ὁποίων οἱ τόμοι μέχρι θαθέος γήρως
θὰ πληρώσωσι βιβλιοθήκας ὅλας πρὸς δόξαν τῶν
Ἑλληνικῶν μας γραμμάτων, δὲν κατέρχεσθε τόσον
χαμηλὰ—χαμηλὰ, ὥστε εἰς ἓνα ὄχι ἐξ ἐπαγγέλμα-
τος, ἀλλὰ ντιλλετάντε τῶν γραμμάτων, εἰς ἓνα ἐ-
παρχιώτην ἀγράμματον καὶ νάνον ἐνώπιον ὑμῶν
τῶν γιγάντων, ν' ἀπαντήσητε. Ἄλλ' ἄς ἐλθωμεν
εἰς τὰ οὐσιώδη.

Ποῖον, κ. Ξενόπουλε, ἦτο τὸ πνεῦμα τῆς διατρι-
βῆς μας ἐκείνης, ἥτις φαίνεται ὅτι τοσούτῳ σᾶς ἐ-
σκανδάλισεν ὥστε νὰ σπεύσητε ἰδιοχείρως καὶ κρυ-
φά—κρυφὰ νὰ μοι ἀπαντήσητε; Τὸ πνεῦμα ἦτο ὅτι
ἐν Ἑλλάδι ἡ φιλολογία δὲν ἐφθασεν ἀκόμη εἰς τὸ
εὐχάριστον ἐκεῖνο σημεῖον, ὥστε τὰ προϊόντα ταύ-
της νὰ κρίνονται σχετικῶς τῇ ἀξίᾳ τῶν, ἀλλὰ κρί-
νονται ὑπὸ τὸ κολακευτικὸν πνεῦμα τῶν συμπαθούν-
των ἐταίρων τοῖς συγγραφεῦσι. Μήπως τοῦτο εἶνε
ψευδὲς, κ. Ξενόπουλε; Ἄν καὶ εἰς σᾶς, μὲ συγχω-
ρεῖτε διὰ τὴν εἰλικρινεῖαν, οἱ φίλοι σας, οἱ ὁπωσδή-
ποτε λόγιοι, ἐξεφράζον εἰλικρινῶς τὴν γνώμην
τῶν, περὶ τῶν ἐκάστοτε δημοσιευμάτων σας, καὶ
σᾶς κατένευον φραιδότερον, πιστεύσατε ὅτι ἡ θεοὺς
σας ἐν τῇ φιλολογίᾳ θὰ ἦτο ἐπιζηλωτέρα, διότι
τὸ ποσὸν δὲν εἶνε δείγμα ἱκανότητος, ἀλλὰ τὸ ποι-
όν. Δὲν πιστεύω κ. Ξενόπουλε νὰ εἰσθε τόσο ἀ-
πλοῦς, ὥστε νὰ κατέρχησθε ὑπὸ τῆς ιδέας ὅτι μέχρι
σήμερον προσεφέρατε γενναῖον τι ἐν τῇ καθ' ὅλου
Ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ, πλὴν ἐλαφρῶν τινῶν διηγημα-
τίων ξενικῆς ὑφῆς καὶ οὐδὲν τὸ Ἑλληνικὸν ἐ-
χούσης, δὲν πιστεύω, κ. Ξενόπουλε, νὰ μὴ καταλαμ-
βάνητε ὅτι μόνος ὁ Καρκαβίτσας δύναται νὰ κλη-
θῇ Ἑλλήν διηγηματογράφος, καὶ ὑμεῖς ὁ αὐτοχει-
ροτόνητος συνήγορος πάντων τῶν περὶ τὰ γράμ-
ματα ἀσχολουμένων νὰ μὴ ἐννοεῖτε ὅτι δὲν ἐπέστη
ἀκόμη ὁ χρόνος καθ' ὃν νὰ καταλέξητε τὸν ἑαυτὸν
σας εἰς τοὺς κριτικοὺς ἐκείνους ἢ συγγραφεῖς τοὺς
ὁποίους ἐνόουν, ἀφοῦ μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν ἀξίω-
σιν ἀπὸ τῆς φιλολογίας ἔχετε ὅπως καὶ ἐγὼ ὅστις
εἰλικρινῶς σᾶς ὁμολογῶ τὴν μικρότητά μου. Δὲν
πεῖθεσθε, κ. Ξενόπουλε, ὅτι ἡ ἀκριτος τῶν Ἑλλήνων
κριτικὴ ἐν τῇ φιλολογίᾳ, αἱ ἀνειλικρινεῖς ἐπιδοκι-
μασίαι, εἶνε τὰ αἰτία διὰ τὰ ὁποῖα κατεκλύσθη τὸ
θέατρον ἀπὸ τὰ ἀνούσια ἐκεῖνα θεατρικὰ παίγνια τὰ
κληθέντα κωμειδύλλια, τὰ ὁποῖα χωρὶς σκοπὸν καὶ
δράσιν, χωρὶς τέχνην καὶ πλοκὴν καὶ ἐνδιαφέρον
κατεβάσαν τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον εἰς τὸ σημεῖ-
ον τοῦ γελοίου, ὥσει σκοπὸς τοῦ θεάτρου νὰ εἶνε
τὸ διυκεῖν ἐκάρδιον τῶν ἀκροατῶν. Μὰ τὸν
θεὸν πολὺ λυπούμεθα ὅταν βλέπωμεν ἐν μέσῳ προ-
πεισῶν ἀναβαδίζομένων τοὺς «Μυλωνάδε»
τοὺς Σφογγαράδε» τοιούτους ἄλλους ἀ-
δέσπραγματα τῶν τριόδων, κατασκευάσματα τοῦ
γελοίου.

Ἔργον, κ. Ξενόπουλε, ὥς γνωρίζετε κάλλιον ἐ-

μοῦ, ἔργον τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὰ στοιχεῖα τῆς κα-
λαισθησίας, οὔτε ἐπαγωγὸν, οὔτε ζωντὸν, οὔτε
ἐντονον εἶνε, οὔτε θέλγει τὸν νοῦν, οὔτε τρέπει
τὴν καρδίαν, οὔτε ἀναζωπυρεῖ τὴν φαντασίαν. Πα-
ρατηρήσατε ποῖαν τροπὴν ἔλαβεν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ
τὸν 16.ον αἰῶνα ἡ φιλολογία ἔνεκα ἐλλείψεως κα-
λαισθησίας καταπετοῦσα μέχρι τοῦ γελοίου. Ὁ
Μαρίνης συνέγραψε τὸν Ἀδωνιν ἔργον μείζον
κατὰ τὴν ἑκτασὶν τῆς Ἑλευθερωμένης Ἰ-
ερούσαλὴμ τοῦ Τάσσου, χαριτωμένον μὲν,
ἀλλὰ πλῆρες ἰδεῶν ἀλλοκότων καὶ ἱστερημένων
κρίσεως οἷον τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐν ᾧ ὁ ποιητὴς ὑπὸ
παράλογον οἴστρου κατεχόμενος, ὑποτίθησιν ὅτι ὁ
Φονεύσας τὸν Ἀδωνιν σὺαγρος ἐξεπλάγη ἐκ τῆς ὁ-
ραιότητος αὐτοῦ καὶ τὸν ἐφίλει διὰ τοῦ ἀγρίου ρύγ-
χους τοῦ. Τοῦτον πολλοὶ ἠκολούθησαν καὶ τοιου-
τοτρόπως ἐσχηματίσθη σχολὴ ἐνασμενιζομένη εἰς
τὴν τερατολογίαν. Εἰς τῶν ὁπαδῶν ταύτης ὁ Ἀ-
χιλλίνης ἀφιέρωσε ποίημα εἰς τὸν Λουδοβικὸν ΙΓ.
ἀρχόμενον διὰ τῶν στίχων.

«Ἰδρώσατε πυρὰ διὰ νὰ λυώσητε τὰ μέταλλα»
(Sudate o fochi a liquefar metalli.)

Ἐτερος ἐπαγγελλόμενος μάλιστα τὸν ἱεροκῆρυ-
κα κατεσκεύασε τραγῳδίαν περὶ τῆς Δευτέρας πα-
ρουσίας διηρημένην εἰς πέντε πράξεις μὲ χοροὺς
τελουμένους ὑπὸ ἀοράτων ὄντων, πάντων προσ-
πεποιημένων. Εἰς μίαν τούτων τῶν οὕτως εἰπεῖν πα-
ρεμβολῶν συγκαταλέγονται ὁ σεισμὸς καὶ ὁ κε-
ραυνός, ὁ δὲ ἱεροκῆρυξ (νομίζω δὲ καὶ ἀπὸ ἁμ-
δωνος) ἐξεφώνει «Ὁ χαριτωμένος σεισμὸς
διὰ τῆς ἐπαγωγῆς κινήσεώς του, κατέρρεψε
τὴν πόλιν, ὁ δὲ φαιδρὸς κεραυνὸς ὅστις
οὐδένα καταλείπει ζωντανὸν ἐσκήρτα τῆδε κα-
κεῖσε.» Ἡ ἀφιλοκαλία αὕτη ἐπεκράτησε καὶ εἰς
αὐτὴν τὴν Γαλλίαν, ὅπου ὁπαδοὶ ταύτης ἐγένον-
το οἱ Scudery οἱ Voiture οἱ Balzac. Γνωστὸν σας βε-
βαίως θὰ εἶνε τὸ μυθιστόρημα Clelie τῆς Δ.δος
Scudery καὶ ὁ ἐκεῖ ἀναφερόμενος χάρτης τῆς χώ-
ρας τοῦ Tendre. Τοιούτου εἶδους ἔργα, τροπὴν
πρὸς τὸ τερατῶδες καὶ ἐκτρομακτικὸν τείνοντα
νὰ λάβωσι, καταδέχσθε, κ. Ξενόπουλε, νὰ προ-
κόπτουν καὶ νὰ ἐξυμνῶνται, καὶ ἂν τις κακίῃ
τὸ σύστημα τοῦτο καὶ συστήσῃ τὴν συγγραφὴν
ἔργων σοδαρωτέρων καὶ διδακτικωτέρων νὰ ἐξ-
έρχησθε σεις ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων θεωρού-
μενοι καὶ ν' ἀναλαμβάνετε ὅλην τὴν εὐθύνην
τῶν οὕτω πως ἐργαζομένων, ἀντὶ νὰ ἐπιδοθῇτε
εἰς ἔργα γενναϊότερα ἐκείνων τὰ ὁποῖα μέχρι
τοῦδε ἐγράψατε; Μὰ τὸν Θεὸν θαυμάζω τὴν ἐπι-
μονὴν σου. Βλέπετε ὅτι σᾶς γράφω πολὺ εἰλι-
κρινῶς, διότι σεις ἄλλοτε ἐγράψατε «Ὅτι ὁ ἄν-
θρωπος ἔχει ἐγγενῆ τὸν πόθον τοῦ ἐκφράζειν
»πρὸς τοὺς ἄλλους τὰς σκέψεις του ἀδιαφορῶν
»περὶ τῆς ὑποδοχῆς τῶν, καὶ ὁ πόθος οὗτος τὸν
»ὁποῖον πᾶς εἰλικρινῆς θεωρεῖ καθῆκόν
»του νὰ θεραπεύῃ εἶνε εἰς τῶν ἰσχυροτέρων
»παραγόντων τῆς προόδου τοῦ μέλλοντος»
βλέπετε ὅτι σᾶς ἀποντῶ δι' εὐγενεστέρου
τρόπου ἐκείνου τὸν ὁποῖον σεις μετεχειρίσθητε πρὸς
ἄνθρωπον, ὅστις δὲν ἔχει ὡς σεις ἐπαγγέλμα τὴν
πέναν ἀλλ' ἐνασχολούμενον ἔργον νὰ παρα-
κολοῇ τὴν φιλογικὴν προόδον καὶ ἐκ τοῦ ἱστε-
ρηματός του ν' ἀποκτᾷ πᾶν ἀξίον ἀποκτήσεως, νὰ
θλιβῇται δὲ καὶ νὰ λυπηθῇ ἐν Ἀθήναις
παιζομένην κωμῳδίαν τοῦ ἀλληλοθαυμασμοῦ. Μή-

πως καὶ τοῦτο εἶνε ψεῦδος, κ. Ξενόπουλε; θέλετε νὰ σὰς παραθέσωμεν ἀληθείας παραδείγματα; Ἴδου τὴ γράφει ὁ Ἀθηναϊκὸς σας τύπος «Κακὴν τροπὴν ἤρξαντο λαμβάνοντα τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, ὡς μετὰ λύπης παρατηρήσαμεν. Ὁ θέλων νὰ πεισοθῇ ἄς λάβῃ τὴν κόπον καὶ τὴν ὑπομονὴν νὰ προσέλθῃ εἰς παραστάσιν οἰουδῆποτε κωμειδουλίου ἐκ τῶν ἐσχάτως διδαχθέντων ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Ἡ ἀπληξία θὰ διαταράξῃ τὸν στόμαχόν του, ἡ δὲ ἐκπληξία θὰ καταλάβῃ αὐτὸν ἀναγινώσκοντα τὴν ἐπομένην τὰς πλείστας τῶν ἐφημερίδων εἰς ἃς θὰ μεῦρῃ διθυράμβους ὑπὲρ τοῦ εὐφυστάτου συγγραφέως... Ἀντὶ κρίσεων ἀμερολήπτων καὶ φωτιστικῶν θεραπεύουσι τὰ συμφέροντα καὶ τὴν κολακείαν (1)...» Δὲν γνωρίζετε, κ. Ξενόπουλε, ὅτι ἀκόμη δὲν ἦλθεν ὁ χρόνος νὰ ὀρμήσῃ ἐν Ἑλλάδι τὸ ὄραμα καὶ ἡ κωμῳδία; Δὲν παρατηρεῖτε τῶν ἄλλων Ἑθνῶν τὴν γραμματολογία; Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ εἶδος τοῦτο ἀκμάζει τελευταῖον. Ἐν Ἰταλίᾳ προηγήθησαν ὁ Δάντης, ὁ Τάσσος, ὁ Ἀρίστος, ὁ Πετράρχης καὶ μετὰ τρεῖς ὀλοκλήρους αἰῶνας διὰ τοῦ Ἀλφιέρν ἤκμασεν ἡ τραγωδία. Καὶ ἡμεῖς ἀκόμη δὲν ἀνεπτύξαμεν λυρικὴν ποίησιν καὶ προβαίνουμεν εἰς ἔργα θεατρικά; Σχετικῶς, κ. Ξενόπουλε, πρὸς ὅσα γράφει ὁ Ἀθηναϊκὸς σας τύπος τὴ ἡμεῖς ἐγράψαμεν; Ἀναγνώσατε ἄλλην μίαν φορὰν τὸ συμπέρασμα μᾶς, «Οἱ ἐν Ἀθήναις συνάδελφοι, ἐγράψαμεν, πρέπει κατὰ πρῶτον νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς ἔργα πρὸς ἀνύψωσιν τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς... καὶ τότε βεβαίως δικαιῶνται ἀμοιβῆς ὡς ἐργάται ἔργων καὶ οὐχὶ σκηνικῶν ἀθυρμάτων δι' ὧν καταβάλλεται τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον». Ἡ εἰλικρινὴς αὕτη καὶ πανθομολογουμένη ἐκφρασίς μᾶς τοσούτω τοὺς κύκλους σας ἐτάραξεν ὥστε ἡμεῖς χωρὶς νὰ εἴσθε οὔτε κωμειδουλιογράφος, οὔτε δραματογράφος διὰ τοὺς «gens qui se portent assez bien» οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων ὅπως τοῦλάχιστον λέγετε ν' ἀποδοκιμάζετε τὴν εἰλικρίνειαν καὶ νὰ ἐνθαρρύνετε τὴν κολακείαν καὶ τὴν ἐκ ταύτης κατὰπτωσιν; Ποῖος ὁ λόγος δι' ὃν οἱ εἰς διὰ τοῦ ἥκιστα λεπτοῦ ἐκείνου τρόπου ἐφάνητε πρόθυμος συνήγορος; Διὰ νὰ μᾶς ὑποδείξετε ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἡμεῖς γνωρίζετε ἡμεῖς δὲν τὸ ξεύρομεν; Μείνατε ἡσυχος, κ. Ξενόπουλε, διότι ἡ φιλολογία δὲν ἔχει τίποτε νὰ χάσῃ ἂν ἀποχωρισθῶμεν ταύτης καὶ ἐγὼ καὶ σεῖς. Ὁ Ροῖδης, ὁ Βερναρδάκης ὁ Θερειανδρς, ὁ Μαρκοῦς καὶ ἄλλοι κατέχουσι τὸν φιλολογικὸν κόσμον. Καὶ σὰς ἀνεφέραμεν τὸν Ροῖδην διότι πιθανὸν νὰ καγχάσῃ τὸν συνήθη καυχασμὸν σας ἐπὶ τῇ ἀπαντήσῃ μᾶς, τὴν συνήθη ταύτην ἐκ φιλολογικῆς συζητήσεως ἐξοδὸν σας, καὶ νὰ ἐκφρασθῇτε περὶ ἡμῶν, ἀδιαφοροῦντων βεβαίως, ὡς ἐξεφράζεσθε ἐν Ζακύνθῳ περὶ τοῦ Ροῖδου καὶ τοῦ Πολίτου καὶ ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἐνώπιον γνωστοῦ φίλου σας, χαρακτηρίζοντες τὸν Ροῖδην ὡς μηδὲν καὶ τὸν Πολίτην ὡς τίποτε. Βεβαίως ἡ μνήμη θὰ σας βοηθήσῃ νὰ τὸ ἐνθυμηθῇτε, ἡ μὴπως ἔχω λάθος;

Ἀς καταδείξωμεν ἤδη καὶ τὸν βαθμὸν τῆς κρίσεως σας ἐπὶ σαφέστερον. Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν μεγαλύτερων σας κριτικῶν. Ὅτε κατὰ τὸ ἔτος, ἂν δὲν μᾶς ἀπατᾷ ἡ μνήμη, 1892 ἐτελείτο καὶ πάλιν ὁ ποιητικὸς διαγωνισμὸς σὺν τοῖς ἄλλοις ἐστῶν καὶ μετάφρασις τῆς «Κόρης τοῦ χρυσοῦ»

οὗ τῆς γνωστῆς ἐκείνης καὶ ἐξόχου Ballade τοῦ γνωστοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ Οὐλλανδ. Ἡ Ballade αὕτη εἶνε ἐν τῶν ἐξοχοτέρων ἔργων τῆς Γερμανικῆς γραμματολογίας. Ὁ μεταφραστὴς ἐξόχως ταύτην μεταφράσας ἀπέστειλεν ὡς ἴδιον πρωτότυπον ἔργον εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν. Καὶ τοι ὁ κριτὴς ἦτο καὶ Γερμανομαθὴς, ὅχι μόνον δὲν ἐνόησε τὸ ἔργον τοῦ Οὐλλανδ, ὅχι μόνον δὲν ἐνόησεν ὅτι ἦτο μετάφρασις τοῦ ἔργου ἐκείνου, ἀλλ' ἐνῶ ἔπρεπε νὰ βραβεύσῃ ἐστὼ καὶ τὴν μετάφρασιν, ἔκρινεν ἐπιεικῶς τὸ ἐξαίσιον τοῦ Οὐλλανδ ἔργον ὡς ἔργον πρωτότυπον Ἑλληνικόν. Καὶ πῶς, κ. Ξενόπουλε, ἐγνώσθη ὅτι ἦτο μετάφρασις ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τὸ ποίημα ἐκεῖνο; Ἀφ' οὗ ἐκ Ζακύνθου μετὰ τὴν δημοσίευσιν ἐγράφη εἰς Ἀθήνας. Βλέπετε κρίσεις ποιητικῶν διαγωνισμάτων; Καὶ πῶς ἀνεγνωρισμένος Ἑπτανήσιος ποιητὴς ὑπὸ τοιαύτας κρίσεις θ' ἀπεψάσιν ἀπὸ τοῦ Βαλαωρίτου καὶ ἐντεῦθεν ἀμετάσχη τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισματος; Ὅτε δὲ ὁ λος ποιητὴς κ. Ἀνδ. Μαρτζώκης ἐξέδωκε τὸν Ζακύνθον μνηστῆρα τοῦ εὐτρόπελόν τινα δηλαδὴ στιχουργίαν, ἐγράψατε, κ. Ξενόπουλε, περὶ τούτου μικράν τινα σημείωσιν ἐν τῇ «Ἐστία» ἐν ἣ σὺν ἄλλοις γράφετε ὅτι «τὸ ποίημα τοῦ κ. Μαρτζώκη εἶνε παρωδία εὐφυστάτη καὶ μεῖς ἀκρον κωμικὴ τὸ τελειότερον ὑπόδειγμα τῆς ὁποίας παρέσχεν ἡμῖν ὁ Λασκαράτος.» Παρωδία τὸ ποίημα ἐκεῖνο τοῦ Μαρτζώκη, κ. Ξενόπουλε; Ἀγνοεῖτε, ὅτι παρωδία σημαίνει διακωμῳδικὸς ἔργον, ὑπόδειγματος ὑπάρχοντος; ὅπως παρωδία εἶνε ὁ καυχᾶς Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα τοῦ Λασκαράτου καὶ ἡ πρὸς τὸν Ὑμνον εἰς τὴν Γαλλίαν τοῦ Μαρτελάου παρωδία τοῦ Λογοθέτου. Ὁ κ. Μαρτζώκης δὲν παρωδῶσέ τι; τότε θὰ ἦτο παρωδία, ἂν ὁ Ὀμηρὸς ἔφερε τὸν μνηστῆρα ὀμιλοῦντα πρὸς τὴν Πηνελόπην, καὶ τοὺς λόγους ἐκείνους τοὺς Ὀμηρικοὺς ὁ κ. Μαρτζώκης καθυπέτασεν εἰς τὴν σημερινὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὰ σημερινὰ ἤθη. Τοιοῦτους λόγους παρωδῶσεν ὁ κ. Μαρτζώκης; Ἐγράψατε ἐπίσης ὅτι ὁ Λασκαράτος παρέσχεν ἡμῖν τὸ τελειότερον τῆς κωμῳδίας ὑπόδειγμα. Μᾶς συγχωρεῖτε, κ. Ξενόπουλε, μεθ' ὅλον τὸν σεβασμὸν τὸν ὅποιον τρέφομεν καὶ πρέπει νὰ τρέφομεν πρὸς τὸν κ. Λασκαράτον, οὗτος πάντοτε ἔλαβεν ὡς ὑπόδειγμα τοὺς Ἰταλοὺς Guadagnoli, Berni, Tassoni καὶ τὸν Γάλλον Remy. Τοὺς ἀναχρονισμοὺς τοῦ ἐν ταῖς παρωδίασις παρέλαβεν ἐκ τῆς Secchia Rapita τοῦ Tassoni; ἐκ τοῦ ἡρωικο-κωμικοῦ μάλιστα τούτου ἔργου (Ἡ ἀρπαγείσα ὑδρία) ἠντῆλσε τὸ Ληξοῦρι. Τὸ τοιοῦτο δὲν γράφομεν ὅπως μειώσωμεν τὸν κ. Λασκαράτον, διότι οὐδ' ὁ Βιργίλιος, οὐδ' ὁ Δάντης, οὐδ' ὁ Τάσσος, οὐδ' ὁ Ρακίνας μειοῦνται, ἂν περὶ τούτων εἴπῃ τις ὅτι ὑποδείγματα ἔλαβον τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Εὐριπίδην, ἀλλὰ διὰ τοῦ τοιοῦτου θέλομεν νὰ σας δείξωμεν τὸ σφαλὲρόν τῆς κρίσεως σας.

Νομίζω, κ. Ξενόπουλε, ὅτι δὲν σας ἱκανοποίησα ἀρκούντως καὶ σχετικῶς πρὸς τὸ θάρρος σας; τούτο θὰ πράξω ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ, διότι αἱ ἀσχολίαι μου δὲν μοι ἐπιτρέπουσι τοσούτω συχνὰ νὰ κατέρχομαι εἰς φιλολογικὰς πρᾶξεις πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολήν μου ταύτην αἰς προεκαλέσατε καὶ ἐγὼ ἐπὶ οὗτοι ἔχων τὸ περὶ εἰλικρινείας σόφισμά σας, σὰς ἐγράψα εἰλικρινῶς γνωρίζων, ὅτι

(1) Βλέπε «Καίρους» 28 Ἰουνίου 1894.

δεγον, τὸν φόνδεγον.

—Κατηραμένη γραῖα, ἐφώναζεν ὁ Ἀντώνιος, θά ὁμιλήσῃς ἤ....

Καί ἔκαμε κίνημα ἀπειλητικόν, ἀλλ' ἡ γραῖα ἀνεχαίτισε τὸν βραχίονα του λέγουσα·

—Στάσου, δυστυχῆ, λησμονεῖς ὅτι σὲ ἐβοήθησα κατὰ τὴν

παιδικὴν ἡλικίαν σου, ὅτι σοῦ διέσωσα τὰς ἡμέρας; Ὁ Ἀντώνιος ἐτυψεν ἰσχυρῶς τὸ μέτωπον καὶ ταχέως ἀπειμακρόνη.

(Ἔπεται συνέχεια)

Κ. ΜΑΡ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ.

ΑΙ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑΙ

ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ ΚΡΕΟΠΩΛΩΝ

Κατ' αὐτὰς τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν καταλήψεως τῆς νήσου Ζακύνθου ἰδρύθη σωματεῖόν τι Κρεοπωλῶν συγκαείμενον ἐκ τινων προσώπων, εἰς τὰ ὅποια ἀποκλειστικῶς εἶχε παραχωρηθῆ τὸ δικαίωμα νὰ σφάζωσι καὶ πωλῶσι παντὸς εἶδους κρέατα ὑπὸ τινος ὁδολγίας καὶ κανονισμοῦ ἀφορῶντας ἰδίως εἰς τὴν ἡμερησίαν κατανάλωσιν καὶ τὴν διαφορὰν τῆς τιμῆς, ἐλάσσονος κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους ἢ κατὰ τὴν χειμερινήν. Ἀκριβῶς ὅμως ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεως τῆς Συντεχνίας ταύτης δὲν εἶναι γνωστός, ἀπολεσθέντος τοῦ ἀρχαίου κώδικος τοῦ ναοῦ, ἐν ᾧ αὕτη συνεδρίαζε. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων ἐρευνῶν, ἐγγράφον ἀρχαιότερον τοῦ ἔτους 1646, ὅπερ νὰ πραγματευθῇ περὶ τῆς συντεχνίας ταύτης, δὲν εὑρομεν εἶναι δὲ τοῦτο διαταγὴ τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Βαπτιστοῦ Γρημάνη ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1646, ἥτις ἐπέβαλλεν, ἵνα τὰ πρὸς πώλησιν ζῶα ὑπὸ μόνων τῶν Ἐπιτρόπων τῶν Κρεοπωλῶν ἀγοράζονται, οὗτοι δὲ κατόπιν διανεμῶσιν αὐτὰ εἰς τοὺς ἄλλους. Ὡς τόπον συναθροίσεως ἡ Συντεχνία αὕτη εἶχε τὸν ἐν τῷ προκτεῖνῳ Κήπων ναὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, κοινῶς λεγόμενον αὐτῶν «Μακελλαρών», ἡ εἰς τὰ τρία πηγὰδια οὕτως ἐπονομασθέντα, διότι εἶχον κατασκευασθῆ ἑκαὶ τρία φρέατα πρὸς χρῆσιν τῶν ἀγελῶν καὶ ποιμνίων, ἅτινα ἐκεί πέριξ ἔδοσκον.

Πολλὰ ἐξεδίδοντο διαταγαὶ ὑπὸ τῶν ἐκαστοτε Προβλεπτῶν τῆς νήσου πρὸς περιστολὴν τῶν καταχρήσεων, αἵτινες διαπράττοντο ὑπὸ τῶν Κρεοπωλῶν, ὡς λ. χ. αἱ ἀπὸ 3 Ἰανουαρίου 1744 καὶ 5 Ἰουλίου 1745 ἐπὶ Προβλεπτοῦ Ἐρρίκου Δανδόλου. Ἀλλὰ καὶ ἐτέρη διαταγὴ ἀπὸ 29 Δεβρίου 1703 ὥριζε τὴν τιμὴν τῶν κρεάτων καὶ τὸν χρόνον τῆς μεταβολῆς τῆς τιμῆς ταύτης, ὡς ἑξῆς:

Ἀπὸ τῆς 29 Δεβρίου μέχρι τῆς 23 Ἀπριλίου, τὸ βόειον κρέας πρὸς σολδία 3 τὴν λίτραν, τὰ πρόβειον πρὸς 6 σολδία, τὸ τράγειον πρὸς 5 σολδία, τὸ χοιρινὸν pelata πρὸς 6 σολδία καὶ τὸ sborfiato πρὸς 5. Ἀπὸ δὲ τῆς 24 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 14 Σεβρίου τὸ βόειον πρὸς 4 σολδία τὴν λίτραν, τὸ πρόβειον πρὸς 5 καὶ τὸ τράγειον πρὸς 4 σολδία. Εἶχον δὲ καὶ ὁρισμένα Κρεοπωλεῖα καὶ σφαγεῖα, ἀλλὰ πλὴν τούτων διὰ δημοσίων διατάξεων καὶ ἐκ συνθηκῆς συνείθιζον οἱ Κρεοπωλεῖς νὰ κομίζωσι τὰ σφάγια αὐτῶν εἰς τινὰς πανηγύρεις, ὡς λ. χ. εἰς τὰς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τῶν ἁγίων Πάντων, τῆς Ἀναλήψεως, τοῦ προφητοῦ Ἠλιοῦ καὶ ἄλλας, ἐνθα ἐγένετο μέγας συνοσισμὸς ἀνθρώπων καὶ ἀρκετὴ πώλησις σφαγισμῶν εἰδῶν. Ἀλλ' ἡ Συντεχνία αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ εἶχε διαλυθῆ καὶ οὕτω ἔμεινε μέχρι τοῦ 1734, ὅτε βλέπομεν αὐτὴν ἐκ νέου συστατιομένην.

(Ἔπεται συνέχεια)

Α. Χ. ΖΩΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Θεέ, ὕμνεϊ τὴν δόξαν σου ἡ νύξ καὶ ἡ ἡμέρα!
ἐνίδουσαι ἄνθη τὴν Γῆν καὶ ἄστρες τὸν αἰθέρα.
Τῆς γῆς ἀσύμφορ' οἱ λαοὶ αἰνοῦσί σε συμφῶνως
ποικίλαι γλῶσσαι χίλιαι αἰνοῦσί σε συγχρόνως.
Τὸ πᾶν ἀμέτρητος μετρεῖς, ἀόριστος ὀρίζεις,
τὸ πᾶν ἀόρατος ὁρᾷς, ἀγνώριστος γνωρίζεις.

Τὸ φῶς, Θεέ, τὸ σῶμά σου

Ὁ ἥλιος τὸ ὄμμα σου,

ὁ κεραυνὸς φωνὴ σου

τὸ ἀπειρὸν διάστημα

τὸ μέγα σου ἀνάστημα

καὶ ὁ αἰὼν στιγμή σου.

Ὡς μοῦλός ὁ δάκτυλός σου,

ἐν θελήσῃ, τὸ πᾶν αἰεῖ,

καὶ τὸ κοῖλον τῆς χειρός σου

τοὺς ὠκεανούς ἐγκλείει,

Ἐν σοῦ πνεύμα μόνον ὀδοῦναι

τῶν ἀστέρων τοὺς φανούς

Ἐν σοῦ νεύμα μόνον κλίνει

πρὸς τὴν Γῆν τοὺς οὐρανοὺς.

Τοῦ προσώπου σου τὴν λάμψιν, ὦ Θεέ, εἰς τοὺς χιλιούς
ἐνετύπωσας ἡλίου

ὡς μονάρχης ἐγχεράτων

τὴν εἰκόνα του ἐπάνω χρυσοστόλπων νομισμάτων.

Τὸ πλῆθος τῶν ἀστέρων σου κατ' ἀριθμὸν ἐκφέρεις,

καὶ τούτους ἐξ ὀνόματος γνωρίζεις καὶ προσφέρεις.

Ἐμειδίσκες; ἡ λάμψις διαχύθη τοῦ σκαφίρου

εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ἀπείρου;

Ἐνευσε; καὶ ὑπερένω ἐκρεμάσθη τῶν αἰθέρων

μυριόφωτος ὁ λύχνος ὁ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων.

Ἰδεις τὸν δάκτυλόν σου, καὶ πλανῆται ὀδοιπόροι

τρέχουσιν ὡς τῆς αὐλῆς σου τῆς μεγάλης δορυφόροι.

Ὡς κεχρυσωμένον δέρας ἡπλυσας εἰς τὸ κενόν

τὸν χωρὶς ἀρχῆς καὶ τέλους σκαφίρου οὐρανοῦ.

Ἄφου, Θεέ, μ' ἐκπλήξῃς μετὰ τῆς μεγαλειότητός σου

τοὺς ὀφθαλμούς μου ἡνοῖα καὶ εἶδε. Ποῖα εἶδες;

Ἐἶδα τὸ πᾶν, πλὴν τοῦ παντός τὸν Πρωτοτὴν δὲν εἶδε.

κ' ἡρώτησα· τίς εἶπες τοῦ κόσμου τῶν κορηπίδα ;
 Καί μ' ἐκράξε μιᾷ φωνῇ κοινῶς ἡ ἀνθρωπότης,
 «Μία ἀρχὴ αὐθιπαρτος, ... ἐν ὄν... μία Θεότης!»
 Εἶδα τὴν φύσιν φθίνουσαν καὶ μὴ ἐξαιτουμένην,
 τὴν ὕλην εἰς ἀλλοίωσιν εἶδαι συνισταμένην·
 γενέσεις μετὰ τὰς φθοράς, ζωὴ μετὰ θανάτου·
 καὶ ὅπ' ἐκβάσεις· Πρόνοιαν διείδον αὐτομάτου·
 Κ' ἡρώτησα· «Τίς ὁ κρατὼν τῶν ὄντων τὰς ἡνίκας ;»
 καὶ μ' ἀπεκρίθησαν «Βίς νοῦς, ἐν πνεῦμα τῇ· Προνοίας»

Ναί, εἶσαι σύ θάνατε, ὅστις πρὸ τῶν αἰώνων,
 ὡς παντοδύναμος ἀρχὴ, μ' ἐν γεννηθῆτω! μόνον
 ὃν τὸ μηδὲν ἐποίησας, τὸ χάος ἐγκοσμήσας,
 τὴν δέριν τὴν οὐράνιον λαμπρῶς χρυσοκεντήσας.
 Ἐκ μέσου τῶν δακτύλων σου ἐσκόρπισας τὰς σπείρας,
 μετὰ τὰς περιέζοντας λαμπρόν εἰς τοῦς αἰθέρας,
 καὶ εἰς λόγον τὸν διήκοντα ὡς ὁρμαθὸν περᾶσας,
 τὰς εἶπες, δείξας τὸ κενόν· «Ἰδοὺ τὰ σύνορά σε!»
 ΣΟΥΤΣΟΣ.

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Ἀντὶ πάσης ἄλλης κρίσεως ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἄρτι περὶ
 τωθειστῶν ἐξετάσεων τοῦ παρ' ἡμῖν Γυμνασίου καὶ Ἑλλην.
 Σχολείου, ἐξ ὧν κατεδείχθησαν μίαν ἐτι φράζαν, ὅτε ζῆλος
 καὶ οἱ ἄτρυτοι κόποι τῶν κ.κ. καθηγητῶν καὶ διδασκά-
 λων καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῶν μαθητῶν, καλὸν κρίνομεν νὰ δη-
 μοσιεύσωμεν ἐνταῦθα αὐτὴν ταύτην τὴν πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς
 Παιδείας Ὑπουργεῖον ἐκθεσιν τῆς Ἐφορίας τοῦ Γυμνασίου,
 πρὸς ἣν καὶ ἡμεῖς πληρέστατα συμφωνοῦμεν. Περὶ τῶν λοι-
 πῶν δημοτικῶν καὶ ιδιωτικῶν σχολείων, προσεχῶς.

Ἡ ΕΠΙ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΕΦΟΡΙΑ.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 5 Ἰουλίου 1894.

ΠΡΟΣ

ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ.

Παρασταθέντες οἱ ὑποφαινόμενοι εἰς τὰς ἐνιαυσίους ἐξε-
 τάσεις τοῦ ἐνταῦθα Γυμνασίου καὶ Ἑλληνικοῦ σχολείου λαμ-
 βάνομεν τὴν τιμὴν νὰ υποβάλωμεν, κατὰ τὰ διατεταγμένα,
 εἰς τὸ Σεβαστὸν τοῦτο Ὑπουργεῖον τὰς ἐκ τῶν ἐξετάσεων
 τούτων ἐντυπώσεις ἡμῶν.

Παρατηρήσαμεν εὐχαρίστως, ὅτι ἡ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο
 πρόοδος τῶν μαθητῶν δὲν ὑπῆρξε κατώτερη τῆς τῶν προα-
 γουμένων ἐτῶν, δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἰπώμεν ἀδιτάκτως,
 ὅτι καὶ κάπως ὑπερτέρως ἀπέβη, ὅπου ἀποδείκνυσιν, ὅτι καὶ

οἱ καθηγηταὶ εἰργάσθησαν εὐμεθόδως καὶ μετὰ ζήλου καὶ οἱ
 μαθηταὶ ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς πρὸς μόρφωσιν αὐτῶν ἐ-
 κινήσεις· προσπαθεῖς τῶν διδασκάντων. Ὁ Γυμνασιάρχης
 κ. Ρέντζος κατέχων, ἐκτὸς τῶν διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἀ-
 παιτουμένων γνώσεων, καὶ μεγάλην διοικητικὴν ικανότητα συ-
 νετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα, τῶν
 ὁποίων παρέστημεν μάρτυρες.

Ἡ Ἐφορία καὶ ἐκ τῶν ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τοῦ Ἑλ-
 λην. σχολείου ἀπεκόμισεν ἐπίσης ἀγαθὰς ἐντυπώσεις. Πρὸς
 κολουθήσασα αὐτὰς μετὰ προσοχῆς καθ' ὅλας τὰς τάξεις πε-
 ρετήρησεν, ὅτι καὶ οἱ διδασκαλοὶ τοῦ Ἑλλην. σχολείου εἰρ-
 γάσθησαν μετὰ ζήλου φιλοτιμηθέντες νὰ καταστήσωσι, κα-
 τὰ τὸ δυνατόν, ἐγκρατεῖς τῶν ὑπ' αὐτῶν διδασκάντων μαθη-
 μάτων τοὺς εἰς αὐτοὺς ἐμπιστευθέντας νεκροὺς βλαπτοὺς,
 οἵτινες, ὡς γνωστὸν, ἐν ταῖς τάξεσι ταύταις λαμβάνουσι τὴν
 πρώτην μόρφωσιν, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἅπασα ἡ κατόπιν παι-
 δευσις αὐτῶν. Ἰδίως πολὺς ἐπαινος ὁρεῖται εἰς τὸν σχο-
 λάρχην κ. Α. Γκοῦσκην, ὅστις φαίνεται ὅτι καὶ ὑπὸ ἐποφὴν
 διοικήσεως καὶ ὑπὸ ἐποφὴν διδασκαλίας εὐδοκίμως ἐξετέλε-
 σε τὸ ἐκτοῦ καθήκον.

Ταῦτα ὑποβάλλουσα ἡ Ἐφορία εἰς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον ὑπο-
 σημειοῦται

Εὐπειθεστὰς τῇ

Ἡ Ἐφορία

Π. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ, ΠΟΛΥΤΕΛΕΥΣ ΙΑΤΡΑΣ ἱεροῦ,
 ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ ΔΟΜΕΝΕΓΙΝΗΣ, Ι.Α. ΜΑΡΓΑΡΗΣ.

Ἡ ΑΠΙΣΤΗ

Ἀφιερῶται τῇ Α. Κ.

Μετὰ μάτια σου θλιμμένα, Πλὴν ὦ τώρα! πληγωμένη
 μετὰ πρόσωπο χλωμό, μου ἀφίνει τὴν καρδίαν
 μετὰ χεῖλη μαραμμένα ἀφ' τοῦ ἔρωτος, τὰ βέλη
 καὶ τὸ σῶμα σου ἀχνό, δίχως μιὰ κρηγορίαν

Μετὰ καρδίαν ξεψυχισμένη Καὶ δὲν ξέυρεις πῶς τὴν φλόγα
 μετὰ θανάτου τὴν μορφὴν ποῦ μου ἄφινες προικιό
 δὲν θυμᾶσαι ποῦ μου ἐλάλεις ἴσως σοὶ τὴν δώστη ἄλλος
 πῶς γὰρ ἔμε ὑπάρχεις σύ; μετὰ φωτὶς χωρὶς σδυμό.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Δ. ΜΑΡΕΤΤΗΣ

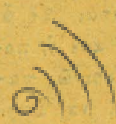
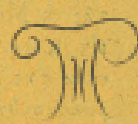
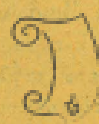
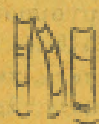
ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ

Ἐν τῷ 43ῳ φύλλῳ τῶν Μουσῶν (σελ. 151) τὸ ἰταλικὸν
 λόγιον διορθοῦται ὡς ἑξῆς:

La povertà porta l'ingegno,
 L'ingegno porta l'industria,
 L'industria porta la ricchezza,
 La ricchezza porta l'ozio,
 L'ozio porta il vizio,
 e il vizio porta la povertà.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Ἐπιτομή τοῦ ἀπὸ δημοσιευθέντος ὁποδοαίου συγγρά-
 μματος *Intorno ai fenomeni fisiologici osservati nell'*
isola di Zante durante il 1893 ὑπὸ τοῦ ἀρχαιοδί-
 φου καὶ συνεργάτου μας κ. Σπυρ. Δε Βιάζη.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΝΑ ΠΑΜΦΛΕΤΙ—Πρόκειται περί του τελευταίου έμ-
μέρου λιβελλογραφήματος άφωρώντος τόν ένταύθα συ-
σταθέντα Σύλλογον τών Φιλομαθών. Χωρίς άμφιβολία αυτό
καθ' έκυτό δέν είνε άξιον νά έπιστάση τήν προσοχήν,
ούτε πρέπει νά γίνεται λόγος ιδιαίτερος περί τούτου.
Τό άμορφον έκείνο κατασκευάσμα, διά τή όποιον θά έ-
χρειάζετο ίδια λέξις, όπως δομασθή, μέ τούς χωλούς
και άναπήρους ή υπερτροφικούς και άσφυκτιώντας εΐχους,
μέ τήν τόσην ιδιόρρυθμον όμοιοκαταληξίαν, τήν πάντα
νόμον και κανόνα ύπερορώσαν, μέ τήν άκαλαίσθητον μορ-
φήν και τας άνοήτους έννοιας, χωρίς νά έχη τούλάχισ-
στον ούτε τήν τετραμμένην εΐφυλογίαν, μέ τόν άπ' άρ-
χής μέχρι τέλους παιδαριώδη, προπετή και άνήθικον χα-
ρακτήρα του και γελοϊον νά θεωρηθής είνε πολύ. Εί-
ναι χειρότερον. Άηδές, άξιον περιφρονήσεως. Πράγμα χωρίς
σκοπόν, έντελώς παιδικόν, χωρίς πνεύμα και χάριν. Με μίαν
λέξιν μ η δ ε ν. Διά τούτο ύπ' αυτήν του τήν έννοιαν αυ-
τό τούτο ούδόλως θά τό εξέτασω. Άς μή νομίση κανείς, ότι
πρόκειται περί άπαντήσεώς τινος. Ο λόγος περί τούτου
γίνεται ένταύθα υπό άλλην όλως διάφορον έποψιν. Ο γρά-
ψας νεανίας, είνε γνωστός δυστυχώς δι' αυτόν, άρτι τά γυ-
μνασιακά θρανία κατέλιπεν. Α'λλά και άγνωστος άν μου ή-
το, δέν θά εύρισκον δυσκολίαν ν' άναγνωρίσω τήν ιδιότητά
του αυτήν εκ του έργου του. Αί Όμηρικαί έκείναι λέξεις, τών
όποιων τόσον άφειδής όσον και άπειρόκαλος έγινε χρήσις,
δέν σάς παρουσιάζουν φανερά τού Γυμνασίου τόν άπόφοιτον;

Δέν έπιθυμώ νά κρίνω τόν νέον εξ' αυτής τής περιστάσεως.
Εάν τούτο έγινετο, ή π ρ ι αυτού κρίσις δέν θά είχε διόλου
έρεστον όψιν. Υποθέτω, ότι είνε σώνηθες νεανικόν παρά-
τωμα, και τό πρώτον τοιούτου είδους. Α'νοησία παιδική και
τίποτε περισσότερο. Α'λλως δέν θά ήσαν βέβαια τιμητικά έφό-
δια, δι' ένα νέον μόλις κρούοντα τήν θύραν τού βίου, ή περιφρόνησις
πρός ό,τι επί τέλους έχει νά έπιδείξη ό τόπος μας διακεκριμένον
εις τας έπιστήμας και τά γράμματα. Είνε δέ κάτι τι περισσώτε-
ρον άπό περιφρονητικάί αι άγενείς, αι βωμολόχοι εκφράσεις, τας
όποιας μετεχειρίσθη. Εκτός άν παραδεχθής τις, ότι παρεσύρθη
υπό τού στίχου, μή δυνάμενος έν τή άπειρία του νά κυρι-
αρχίσω αυτού. Α'φίνω κατά μέρος τας άλλας άνήθικους εκ-
φράσεις, αι όποιαι ούδόλως τόν συνιστάσι και άναγκάζουν πολλ-
λά περί αυτού νά σκεφθής κανείς. Α'λλά τό προείπα, ούδόλως
πιστεύω εις αυτά, τά όποια ό λιβελλος αυτός καθ' έαυτόν
ανεξαρτήτως άλλων περιστάσεων άναγκάζει τινά νά συμ-
παρή. Θέλω νά πιστέω τήν νεολαίαν τού τόπου μου ήθι-
κωτεραν. Και δι' αυτό τό άποδίδω εις παιδικήν άκρίβειαν.

Γνωρίζομεν πολύ καλά βέβαια όλοι μας, ότι μεγαλοφύται
μεταξύ ήμών δέν υπάρχουν δυστυχώς. Δέν άνέτειλαν άκομα
διά τήν Νέαν Ελλάδα ήμέρις έφορίζε πνευματικής. Α'λλά τό
τοιούτον ούδέν δικαίωμα δίδει εις τόν ποιητήν μας νά έλ-
φράζηται άπρεπώς κατά τών όπωςδήποτε έζεχόντων και
άναντηρητήτως άνωτέρων του. Η νομίζει ότι εκτείνονται έως
έκει τά όρια τής ποιητικής; Α δ ε ί ας; Εάν είχε
λόγους προσωπικούς κατά τιμών εκ τών μελών ή τών ιδρυ-
τών τού Συλλόγου, δέν ώρειλε δι' αυτό νά τά βάλη μέ όλους
τούς ίατρούς, δικηγόρους, διδασκάλους, λογίους, δημοσιο-
γράφους,—παρέλειπε τίποτ' άλλος;—τού τόπου του. Η' αλή-
θεια είνε, ότι ό άγών του είνε δόν-χιχωτικός. Α' διάφορον. Δέν
πρόκειται περί τών προσώπων τούτων, άλλα περί αυτού και
τών προθέσεων του.

Αί όλγαί αύται λέξεις έγράφησαν, καθώς π ά: τις έννοεί,
όχι βέβαια διά νά υπερασπίσουν τούς ύβρισθέντας, άν έπι-
τρέπεται ή λέξις. Δέν ύπήρχε ταιαύτη ανάγκη. Καί τούτο
διά τόν άπλούστατον λόγον, ότι ύβρισθέντες δέν ύφίστανται.
Είς είνε ό εκ τού λιβελλου ζημιωθείς κατά τήν γνώμην μου.
Ο γράψας. Καί μαζί μ' αυτόν έμμέσως οι νέοι, οι δηήλικές
του. Όσον τό πράγμα θεωρηθής άτομικόν πάντοτε βαρύνει και
έπί τών άλλων. Αί πράξεις ενός άτομου καλαί ή κακαί μο-
λονότι καθαρώς αυτόν ένδιαφέρουσιν, ούχ ήττον τιμών ή ά-
τιμαζούν και τήν κοινότητα έν τή όποιά γίνονται. Τό ό-
τι ό άνθρωπος είνε μικρογραφία τής πολιτείας του και ή πο-
λιτεία μικρογραφία τού άτομου είνε δόγμα τήσόν κοινώς πα-
ραδεδογμένον, όσον και άρχαίον. Τό αυτό ήμπορεί νά υπο-
στηρίχθής έπιτυχώς και διά τούς διάφορους κύκλους ή τας
τάξεις έν τώ κοινωνικώ διακόσμω. Όταν τις βλέπη νέους τό-
σον άπρεπώς, άναγώγως εκφραζόμενους δημοσία, άνευ τινός
αίδους, έχει δικαίωμα νά υποθέτη, ότι έν τή κοινωνία έν τή
ίπεια ζωή δέν άνατρέφονται καλώς. Δύναιται νά γενικεύσχη τήν
κρίσιν του. Χάριν τού γράψαντος τόν λιβελλον άφ' ενός και τών

άλλων άφ' έτέρου, τούς όποιους άναμφισβητήτως θλάπτει, έ-
γράφησαν αι λέξεις αύται. Α'κούν τάχα νά φέρουν άποτέλε-
σμα; Δέν γνωρίζω. Όπωςδήποτε δέν κατακρίνω και τήν ά-
στυνομίαν, διά τό μέτρον τό όποιον έλαβε, άν είμαι καλώς
πληροφρημένος, νά κατάσχη τό παμφλετι και νά έπιπλήξη
τόν ποιητήν του. Α'λλά και ή δέουσα καταμνήσις έπεδόθη
κατά τού νεοφανούς τούτου υ ποιητού, υπό τού προέδρου τού
άνωτέρω Συλλόγου.

— Ενώπιον πολυπληθεστάτου και εκλεκτού άκροατηρί-
ου τήν 3 μεσ. μηνός, ό πορ' ήμιν διαπρεπής και έγκυκλο-
παιδικώτατος δικηγόρος κ. Νικόλαος Μινώτος ώμίλησεν
έν τώ ένταύθα Συλλόγω τών Φιλομαθών έμβριθεστάτην με-
λέτην «Περί τών έν Ζακύνθω πετρελαιοφόρων πηγών
και περί πετρελαίων έν γένει». Τό τέλος τής άναγνώσε-
ως τής περισπουδάστου ταύτης μελέτης, ήν δημοσιεύομεν,
ήκολούθησαν ένθουσιώδη χειροκροτήματα εκ μέρους τού δια-
κεκριμένου άκροατηρίου, όπέρ έτίμηθη και διά τής παρουσίας
τού άξιοτίμου παρ' ήμιν Νομάρχου.

— Ε'πανήλθεν εκ Κερκύρας ό χάριν άναψυχής εκεί με-
ταβάς ευγενέστατος και υπό γενναίων και φιλοπατριωτικών
έμπορούμενος αισθημάτων νέος κ. Α'ντώνιος Α. Κεμούτος δι-
κηγόρος. — Ε'πίσης έκείθεν και οι προσφιλείς υίοι τού άξιο-
συμπολίτου μας κ. Νικολ. Στραβοπόδη Γονίος και Κουμέ-
λος, κατόπιν τών λομπρών εξελάσεων αύτών έν τώ εκεί εκ-
παιδευτηρίω „Καποδιστριας“. — Όμοίως και ό ευγενής κ. Α.
Ν. Μερκάτης μετά τής άξιοτ. συζύγου του Α'νδριάννης και
τού εύφους αύτών τέκνου των Νίκου, σπουδαστού έν
τώ αύτώ Εκπαιδευτηρίω — Ε'πίσης εκ Δεικίδος ό άξιοτ.
ιατρός κ Σπ. Μαρκόπουλος. — και εκ Κρικουκίου (Η-
λείας) ό άξιοτ. συμπολίτης μας κ. Γεώργ. Ρουσσελίας οχο-
λάρχης.

— Έν τή μεγαλουπόλει τού Λονδίνου έγίνετο κατ' ευ-
τάς ή βάπτισις τού ήρτι τεχθέντος υίου τού Δουκός τής
Υόρκης, διαεγγόνου τής Βασιλίσσης Βικτωρίας και τρίτου
κατά τήν σειράν διαδόχου τού Α'γγλικού θρόνου. Ε'πί τής
εύκαιρίας ταύτης έτελέσθη έν τώ εκεί ορθόδοξω Ν.φ πανη-
γυρικώτατη και λίαν μεγαλοπρεπή; δοξολογία υπό τού
διαπρεπούς συμπολίτου μας Διονυσίου Πλάισα Α'ρχιεπισκό-
που, τού ένεκα τής εύρείας παιδεύσεως, τών παραδειγμα-
τικών άρετών, και τής προς τήν πατρίδα μεγάλης σπου-
δής λατρείας πάνυ δικαίως τιμώντος έν τή έξη τού όνομα
τής Ελλάδος και τής γενναιότητας αύτου Ζακύνθου. Καί
όντως τί δέν πράττει ό κλεινός ούτος γόνος τής πατρίδος
ήμών ύπέρ τής μητρός Ελλάδος και τών Ελλήνων! Πρόσ-
φατοι είνε αι τή δοματρίω ένεργεία αύτου συλλεγίσαι
χρηματικά βοηθήσει ύπέρ τής σεισμοπλήκτου νήσου μας,
πρόσφατοι είνε αι τή ένεργεία αύτου γενόμεναι έσχάτως
συνεισφοραί εκ πεντακισχιλίων λιρών ύπέρ τών έν. Λοκρί-
δι σεισμοπαθών, γνωστά τέλος είνε τά ευγενή και φιλάν-
θρωπα αισθήματα αύτου προς πάν ό,τι καλόν και όφελίμον.
Όποια τιμή, όποια δόξα αληθώς διά τήν Ελλάδα ται-
ούτους έχουσιν ένέρχας!

— Είς τόν διακεκριμένον συμπολίτην μας κ. Παναγιώτην
Μπαμπάκον διευθ. τής Νομαρχίας Κεφαλληνίας άπενεμήθη λίαν
δικαιώς ό Σταυρός τού Σωτήρος.

— Δικαίρως ένταύθα χάριν άναψυχής ό γνωστότατος έν
τώ κόσμω τών γραμμάτων λογογράφος και δημοσιογράφος κ.
Γεώργ. Χρονόπουλος, δικηγόρος.

— Α'φίκετο κατ' αυτές και άνεχώρησεν άμέσως εις Κερ-
κυραν, χάριν περιδείας εις εκ τών έγκριτωτέρων τής Α-
κροπόλεως συντακτών και άριστος λογογράφος κ. Γε-
ώργιος Παρασκευόπουλος, τού όποιου αι έν τή Α'κροπόλει
δημοσιεύομεναι άνά τήν Ελλάδα περιοδεΐαι, και ιδίως ή
έν Ζακύνθω τοσούτον καταγοητεύουσι τούς άναγνώστας τού
πρωτίστου τούτου τής πρωτευούσης δημοσιογραφικού φύλλου.

Γινη έταρτος και σεβάστη, πρότυπον αρχαΐκής άρε-
τής ή Μαρία Γουόννη Σηφύρου πρέδωκε κατ' αυτές
εις Κόρινθόν τό πνεύμα, προσβληθείσα υπό άποπληξίας. Η κη-
δεία τής έννετο επ' οβελισκώτατης κόλλης και εκκλήσεως πα-
ρακολληθείσα τού έρμού, ήμιν έπ' αυτές τής μεταστάσεως.

— Έν ήλικία 73 έτών άπέβισε κατ' αυτές έν Αθηναις
εις τών μεγάλων τής νεωτέρας Ελλάδος άνδρών ό Στέφανος
Έένος. Γεννηθείς έν Σμύρνη τή 13 Μαρτίου 1821 ήδυνήθη
σύν τώ χρόνω, άρου έδοκίμασεν άπάσας τής τύχης τας με-
ταβολάς, ν' άναδειχθής άνήρ πανεπιστήμων, τιμήσας παντού
όπου μετέβη τό ελληνικόν όνομα.